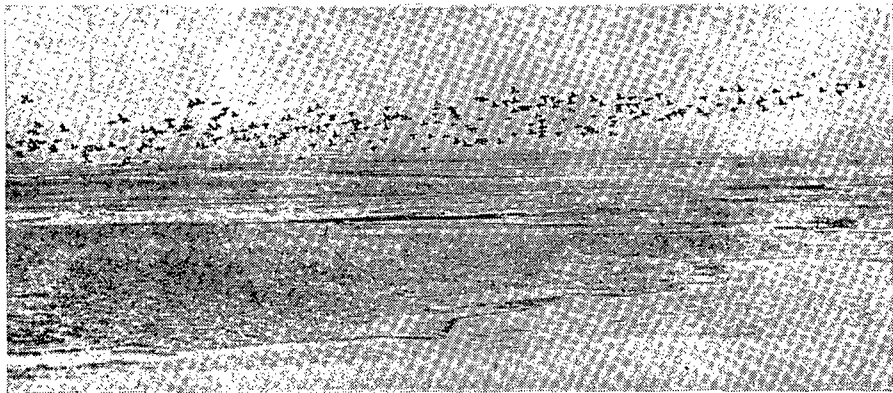

dat men zich zo spoedig mogelijk opgeeft. Wij zien de opgave gaarne uiterlijk op 25 Februari tegemoet. Deze opgave is *definitief*.

De leiding van deze tocht zal berusten bij de heren C. Sipkes en dr C. van Rijsinge. Laatstgenoemde is, zo nodig, bereid u nadere inlichtingen te verschaffen (Hartenseweg 14, Bennekom, telefoon 435).

herfsttrek op terschelling

door mr. j. h. van wijk, BENNEBROEK

Wie neemt er nu zijn vakantie in November? En wie gaat dan naar Terschelling? Het is koud. Alle planten zijn verdord en bruin. Er is, zo vermoedt men, geen levend wezen meer te zien...

Enfin, ik ben dan zo gek.

De reis is op zichzelf altijd weer een verrassing. Tachtig jaar geleden werd die reis aldus beschreven: (door de vader van Frederik van Eeden, die in zijn vrije tijd een groot natuurliefhebber was):

„De graauwbaardige stuurman beweegt het rad met vaste hand en tuurt scherp voor zich uit. De heldere oogen dringen in de nevelige verten door; zijn aanblik geeft ons een korte wyl zeemansmoed: het is, of wij één zijn met het scheepje, en met een onbeschrijflijk vrijheidsgevoel zweven wij op en neer vooruit in de onmetelijke ruimte.”

Deze lyrische ontboezeming klopt wel niet meer helemaal met de tegenwoordige tijd, maar een reis naar Terschelling heeft nog steeds iets behouden van een echte reis overzee, zowat halfweg naar het buitenland. Dat buitenland is echter een stukje grond, dat intens vertrouwd kan worden en het is van een in Nederland waarschijnlijk ongeëvenaarde rijkdom en veelheid van landschap en flora.

Mijn November-tocht had vooral ten doel om de vogels te zien op het wad en in de slenken.

Toen ik er half September was, waren de Griet nog een rijkdom van kleur. Onvoorstelbaar prachtig waren daar en langs de Bosplaat de wijnrode glorie van de zee kraal en schorrekruid-velden, tegen de zilveren bedden van de zee-alsem, de grijs-groene pollen van de obione, het hel-oplichtende geel van allerlei zee gras en de martiale met weerhaken voorziene speren

van *Spartina*. Nu was alles overwegend grijs en bruin; hier en daar met een verfromfaaide late zultje of een andere bloem, die bij de algemene razzia van de eerste nachtvorst over het hoofd was gezien.

Op het wad en in de slenken was het echter een overweldigende drukte. Als rechtgeaard Amsterdammer kende ik uit de aard der zaak de spreekwolkjes van de Prins Hendrikkade, die de tramhalte aldaar tot een lustoord maken.

Maar hier was nu eens iets anders van een bepaald hogere orde. Op het wad, een soort strand van bij eb onbepaalde breedte, was practisch de gehele horizon vervangen door een wit en grijs gekartelde lijn. Door de kijker zie je vogels staan bij duizenden en duizenden bezig met hun ontbijt: zilvermeeuwen, wulpen, strandlopertjes, klein en kwiek, en daartussen plomper, donkerder en grotere vogels, ganzen en eenden.

De ganzen vooral zijn buitensporig schichtig en gaan op grote afstand er van door. Eerst zie je de halzen omhoog gaan, dan beginnen ze allemaal te lopen, vervolgens te draven, tegen de wind in, en dan, floep, gaat alles op de wieken.

Het aantal grijze ganzen en rolganzen was te becijferen met tientallen, hoogstens een paar honderd.

Smienten zaten en vloegen er bij vele duizenden. Zij vulden, om zo te zeggen, gehele slenken en stonden en liepen ook op de schorren in enorme aantallen. Als ze opvloegen, waren het grote her en der zwenkende wolken. De kartellijn aan de horizon begint zich bij het naderen te ontwikkelen tot een ontelbare massa scholeksters. Ze staan met de koppen naar je toe en alles in grijs. Als je tot op een paar honderd meter nabij bent gekomen, gaat alles de lucht in en dan is het, vooral als de zon eens een beetje schijnt, een onzegbaar mooi beweeglijk spel van mat-wit en zilverwit en grijs, waar je desnoods uren naar zouwt kunnen kijken.

De vloed begint op te komen en wij wandelen dwars door zee, veilig in rubberlaarzen en oliejasen, over de brede slenk naar de eerste duintjes van de Bosplaat. Daar zitten zo enige duizenden bergeenden in het water, die weer alle de lucht ingaan, als wij naderen. De bergeend is ongetwijfeld één van onze mooiste en meest markant getekende vogels, en duizenden tegelijk daarvan in de lucht is alweer een fantastisch gezicht.

Dit, benevens een aantal honderden goud- en zilverplevier (nu niet langer in hun buitengewoon mooie prachtkleed), rosse grutto's en steenlopers, een paar watersnippen en bokjes waren de oogst van onze speurtochten op Terschelling, zelfs nu het jaar weer eens compleet in de war en de vogeltrek daardoor op geen stukken na was, wat die in andere jaren pleegt te zijn. De bekoring, die van Terschelling en vooral van de Bosplaat uitgaat, is in het najaar een geheel andere dan in het voorjaar en in de zomer.

In de warme helft van het jaar valt het oog met noodzaak op al die kleine en prachtige details, op de levende schilderijen van schapenwallekes, bedekt met verfbrem en gedoofd stalkruid, op het duindoornstruweel, doorsprenkeld met allerlei orchideetjes, *Parnassia*, *Pirola* en andere gratiën. In de herfst is dit alles weg en is het landschap alleen groots en oneindig en een zinnebeeld van vrijheid. Vandaar dat ik mezelf toch niet zó gek vond, dat ik midden November in Terschelling ben gaan week-enden.

Dat ik echter zag, wat ik zag, dank ik aan mijn voortreffelijke gids Hein Wesseling uit Midsland, en dat ik de glorie van Terschelling me iedere

dag voor ogen kan halen, dank ik aan de kunstschilder Henk Gorter, die deze in vaak voortreffelijke schilderstukken heeft vastgelegd en voortgaat vast te leggen. In zijn atelier te Oosterend is een soort archief van Terschellings schoonheid aan het groeien, dat naar mijn gevoel de aandacht verdient van iedereen, die, evenals ik, die schoonheid heeft ondergaan.

een merkwaardig schijnfossiel en zijn ontstaan

door B. J. J. R. walrecht, biezelinge (z.),

Met tekeningen van de schrijver

Door een toevallige omstandigheid geraakte ik in de omgeving van Hulst (O. Z.-VI.) en nam toen de gelegenheid waar om een kort bezoek te brengen aan de beroemde ontsluiting van het marine Pliocene in het gehucht De Cauter nabij de Belgische grens.

Volgens Faber betreft het hier het Poederlien-Scaldisien, dus Midden-Pliocene.

Daar ik, afgaande op mededelingen van bezoekers, er slechts *Chlamys opercularis* dacht te zullen vinden, was ik niet ongelukkig, want in het half-uurtje, dat mij ter beschikking stond, vond ik naast bovengenoemde schelp nog een gave *Neptunea contraria* en verder fragmenten en steenkernen van *Ostrea* (twee soorten), *Voluta*, *Cerithium* (*plicatum*? naar overeenkomst met de afbeelding en de grootte in van Baren), *Natica*, *Cardium*, *Pecten maximus complanatus* en nog enkele andere.

Maar dit alles zou geen aanleiding zijn geweest om een artikel te schrijven, daar reeds menige tocht naar dit plekje heeft plaats gehad met ongetwijfeld nog beter resultaat.

Het aardige kwam voor mij bij het scheiden. Terwijl ik mij bukte om mijn fiets in de juiste stand te brengen voor de start, viel mijn oog op een belemniet-achtig voorwerp (linker tekening), vlak tegen de rand der afgraving gelegen. Het kalkstuk bleek sterk verweerd, maar dat was ook het geval met de meeste der gevonden schelpen, die vaak bij aanraking uiteenvielen (behalve een groot deel van de *Chl. opercularis*-schelpen, die merkwaardig goed zijn geconserveerd). Erger was, dat men Senoon-vormen niet in 't Pliocene behoort te vinden, zodat de vraag zich opdroeg: wat heb ik nu in de hand? De omstandigheid, dat men de uitgraving als vuilnisbelt gaat gebruiken, maakte de vraag haast overbodig, maar mijn intuïtie vertelde me, dat ik de oplossing moest zoeken in verband met de bodemformatie en ziedaar... ik vond de oplossing. Zelfs zó snel, dat de Engelsen in dit geval de uitdrukking „in no time” zouden gebruiken.

Rondkijkend, viel mijn oog op een afgebrokkelde hoek van de steile wand,